

צעיד ישראל' חודר אל תוך שורות העולם רק לעשות

מאת יורק דלמר

מהחיים השקפתו הנסתר של פקיד גבוה, שהוא אחראי לחינוך הדור הצעיר בשנת 1959, מרעיד הדבר.

המש"ך הוא: "כמוכב, סניור דלמר, אני ס מך עליך. מילה אחת משיחה זאת ולא תשאר לי ברירה אלא לברוח ולהצטרף ל- לודוויג צינד בגלותו במצרים. הצטרפנו על צינד. סוף כל סוף רק ביטא בשיכרותו מה שכולנו חושבים." נאחז חזק: "הלוואי ועוד אראה את היום בו אוכל לספר לנוער את האמת ולחנכו חינוך גרמני אמיתי."

ראיתי כי אין להתחכב אתי, כי טירופו מרחיקו מדי מן העולם האמיתי אל עולמם חלומותיו. הערתי רק כי אין טעם לעמוד על המקום לגבי מספר היהודים שנרצחו, אם היו שישה מיליון או שני מיליון. הקובע אינו המספר, אלא עובדת הרצח עצמה. במדינה של חוק לא יירדף, לא ייכלא ולא ייהרג אפילו איש אחד חף מפשע. חוקן התבונן בי, עבר להסתכל ברצפה, שתק. היה זה כנראה, רעיון לגמרי חדש עבורי.

★ ★ ★

שונאים צבא

גרמני הממוצע אינו מתעניין כלל בפוליטיקה. גישתו לחיים דומה לגישת האנגלי הממוצע המתעניין בספורט, קורא בעתון את תוצאות מרוצי הסוסים, את פרטי הרצח האחרון והסקנדלים הפיקטיביים. לכן לבש גם רוב העיתונות הסנסציונית באנגליה, צורתה של העיתונות הסנסציונית באנגליה, כדוגמת דיזי מירור. לשידורי החדשות בי רדיו אין כמעט מאזינים. הפעם היחידה כיום בה נוכח הגרמני בעולם הגדול ובי מעשיו, היא בשעה 8 בערב, כאשר כל גרמני טוב פותח את מכשיר הטליוויזיה. תכנית הערב מתחילה עם מהדורת החדשות קצרה, המיגשת בצורה מושכת ולענין. הדור הזקן, כדוגמת מנהל בית הספר, חולם עדיין על ימים שחלפו. אולם בעוד שנה שנתיים יצאו הוא ודומיו לפנסיה, ובעוד כמה שנים ירדו כלל מבמת עולם זה ויתנו את הדין במקום אחר. הדור הבינוני, בגיל 35 עד 55, המהח

גם כשהירשתה הצגתו לפני שנה, עבר ה- סרט דרך ארוכה עד שהגיע למסך הישראלי. בעלי בתי הקולנוע סירבו להסתכן בהצגת סרט אמנותי כמותו, ורק בלחצם של מבקרי הקולנוע נמצא לבסוף בית הקולנוע שעשה את הצעד הנצחי. היה זה צעד נועז באמת. כי איבן האיום הוא סרט אמנות אמיתי מכל הבחינות; ובתור שכזה הוא כבד, איטי ובלתי מקובל על צופה הקולנוע הממוצע. החלק השני, המוצג כעת, מקיף כ-20 שנות שלטון של איבן. מהתקופה בה ניסה להגשים את שאיפות ההתרחבות שלו בדרכי שלום, ועד לדיכוי ולטבח באצילים ובמתי נגדיו. מלבד תוכנו וביצועו הרמתי, שגם בהם יש ערך רב לצופה, יש לאיבן האיום מעלה גדולה: זו רק מבחינתו הפילמאית הטהורה של לסרטי, צילום ועריכה, חייב כל המערך את אמנות הקולנוע לראות סרט זה. הוא יקרב אותו לשפתו האמיתית של הקולנוע, שפה שכמעט אינה מדוברת כיום.

הוכחה תמורת אשה

איזה לילה ?! (מגדלור, תל-אביב; צר- פת) הוא סרט-מתח במיטב מסורת סרטי הפשע הצרפתיים האחרונים, מסוגה של חוה בת הרשע, שהופעתו של מיליין דמונזי בהם היא אחד מסממניהם האופייניים. הפעם הגברת דמונזי היא דוגמנית, שבעלה (מר) ריס רונה) הוא פרסימאי בשרותו של חוק מודקן (ויאן סארבה) החושק בדמונזי.

ברוב קנאתו מנסה רונה לרצוח את מעבדיו הנואף, רוצח תחת זאת ארב אחר. הנקודה היא שהוכחה אשמתו של רונה נמצאת דווקא בידי המעבד, הדורש תמורת החזרתה את גופה של דמונזי. ברור שהי סרט אינו מסתיים בהתלבטויות הנפש של הבעל הצעיר, המפקפק אם למסור את גופו למשטרה או את גוף אשתו לנואף. דמונזי הפורה של הבמאי שומר עוד כמה וכמה הפתעות לצופה בסופו של הסרט. למרות אריכותם המיותרת של כמה קט' עים, ולא דווקא הקטעים בהם מעוניין ה- צופה — אלה שבהם מציגה הגברת דמונזי גיו את סגולותיה — ולמרות עתיקותם של כמה מסכססי המתח, נשארת עדיין מנת מתחיות מספקת, מוגשת במקצועיות שיג' רתיה, העושה את הסרט ראוי לראיה.

גם הגיבורים אשתעממים

ג'וזיה הארמונית (אופיר, תל-אביב; צרפת) היא פסקל פטי. בעצם היא פסקל פטי כפול שניים. פעם קצרה אחת היא אהובתו של צייר עני (דניאל גילין), ה- עוזב אותה כדי להיות בעל בית-חרושת למסמרים, פעם שניה היא אהובתו של בעל בית-חרושת למסמרים (דניאל גילין), הנושא אותה כדי להשאר בעל בית-חרושת למס' מרים. גיליה השניה אינה אלא בת אחותה של גיליה הראשונה, המקריבה את בתוליה כדי לנקום את נקמת דודתה, שנעזבה על- ידי דניאל גילין הראשון שהיה אביו של גילין השני.

מה שמפגיש את הדור השני, היא ה- צחא שהשאר גילין הראשון, בה ציאה שני-שלישים מנכסיו לגיליה הראשונה ולצאצאיה. בנו, הסבור כי גיליה השניה אינה אלא בתה של הראשונה, מנסה לצוד את ליבה כדי להשאיר בידיו את כל בית החרושת. כשהוא מצליח, היא עושה הכל כדי להוציא מידיו את כל בית-החרושת.

אגדה היתולית מעין זו יכלה אולי להיות משעשעת, אילו הוגשה בקצת אספרי צרפתי. אולם כל מה יש בה הם כמה התחכמי- יות של בימיו והומור קלוש, עד שראה שאפילו שני גיבורי הסרט משתעממים בו.

תהדיר

- אלה הסרטים המוצגים בשבוע זה בערי הארץ, אשר העולם הזה ממליץ לראותם:
- **בני טוכים לאן** (הוד, תל-אביב) — דור חסר-אידיאלים, כפי שהוא משתקף ביצירת מופת של מארסל קארנה. פסקל פטי, זק שרייה.
- **איבן האיום** — ראה לעיל.
- **יומנה של אנה פראנק** (אוריון, ירושלים) — תעודתה האנושית המזועזעת של הנערה היהודיה מאמסטרדם, מוגשת לטעמו של הקהל האמריקאי, אך אינה מאב' דת את גדולתה. מילי פרקנס.
- **זה קרה לאור היום** (ארנון, ירושלים) — תסריטו הראשון והיחיד של פרידריך דיינמאט (ביקורה של הגברת ה- זקנה) על ציד רוצח ילדות.
- **הדון השקט** (צינון, ירושלים) — האפוס של קוז'ק הדון, בתקופת המהפכה.

סרטים

הסרט שסטלין אסר

איבן האיום (גת, תל-אביב; ברית-המו- עצות) היה המלך הרוסי הראשון שכינה את עצמו בשם צאר. הוא שלט במוסקבה במחצית השנייה של המאה ה-16, ראה את עצמו כשליט תניכי וכיורשם של קיסרי ביזנטיה. בימיו החלה התפשטותה של רוסיה לכל הכיונים. הוא הפך את רוסיה מארץ של אחוזות פיאודליות לממלכה מגובשת אחת. במחצית השנייה של תקופת מלכותו התי- פנה איבן מכיבושיו לביסוס מלכותו, דיכא ביד אכזרית וביצר סאדיסטי כל התנגדות קולנוע, הרג בין השאר גם את בנו בכור רו, כיוון שערך חיצו המחת שלו נגד האצולה הרוסית, בעזרתו של חילי-משמר מיוחד שכונה בשם האורפינצ'יקים.

דמותו של שליט עריץ זה נשארה עד היום בהיסטוריה העולמית כאחת הדמויות

פטי כג'וזיה הארמונית" דור שוכב, דור אחד בא

הדרמטיות ומלאות-הסתירות ביותר. אין פלא איפוא, שהיא שימשה נושא לאחת מיצירותיו האפיות הנפלאות ביותר של גאון הקול- נוע הגדול ביותר שחי עד כה — סרגי איזנשטיין. איזנשטיין, יליד ריגה, מהנדס וארכיטקט לפי מקצועו, עשה הכרה עם ה- קולנוע כעת שירותו בצבא האדום של מהפכת 1918. עד מהרה הפך להוגה ה- דעות ולאמן מספר 1 של הקולנוע הסובי- יטי. אחת מיצירותיו הראשונות, אנית ה- קרב פטיומקי, נחשבת עד היום כסרט האמנות הגדול שנוצר אי-פעם.

איבן האיום היה הסרט האחרון שיצר איזנשטיין לפני שמת בשנת 1948, בגיל 50. הוא יצר אותו בשלהי מלחמת העולם השנייה באולפנים לא-מעולים בקזכסטאן, תיכנן להפיקו בצורת טרילוגיה, שתספר בשלושה סרטים נפרדים על עלייתו של אי- בן, על דיכוי החתירות נגד שלטונו ועל התבססות ממלכתו וחורבנה. החלק ה- ראשון הוצג לראשונה לפני 15 שנה, זכה בתשבחות. את החלק השני הפיק איזנשטיין לפני 13 שנה, אולם הוא לא ראה מסך עד לפני שנה. את החלק השלישי לא הספיק איזנשטיין להפיק, בגלל מה שאירע לשני.

סרט חיבה. כאשר הוצג החלק הראשון בברית-המועצות, עשו רבים הקבלה בין דמו- תו של איבן לבין דמותו של סטלין. תחילה ראה גם סטלין בעין יפה הקבלה היסטורית זו, אולם החלק השני, שסיפר על דיכויי אימים וחדר לעומק נשמתו של השליט ה- אכזר, חשף את תסביכיו ואת מאבקיו הפני- מיים, עבר את הגבול. מרכז המפלגה ה- קומוניסטית הסיבירית אסר את הצגת ה- סרט לא בגלל דמותו של איבן, אלא משום "שהוא גילה בורות לגבי העובדות ההיס- טוריות והציג את האופיניצ'יקים ככונפים פושעים בדומה לקירקולקסקין האמריקאי."

נגד המוות סרבי מלחמה עורכים הפגנה אנטי-מלחמתית במינכן. על השלי- טים: "מוטב לנהל משא-מתן מאשר לצחצח חרבות"; "מלחמת העולם הראשונה עלתה ב-9,700,000 הרוגים"; "מלחמת העולם השנייה עלתה ב-55 מיליון."